

MILJØVERNDEPARTEMENTET

"I front for miljø"

*Statssekretær Heidi Sørensen
Elektronikkbransjens bransjeting 2008
16.10.08*

Miljøtrusler

- Klimaendringer
- Utslipp av miljøgifter
- Tap av biologisk mangfold

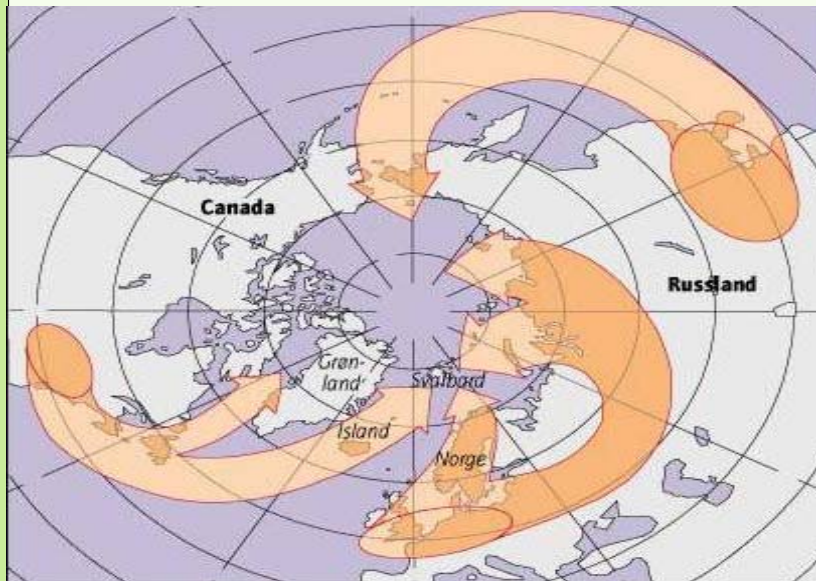
Foto: MD

2

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

- Utslipp av miljøgifter er sammen med klimaendringene og tap av biologisk mangfold, de største miljøtruslene i verden i dag.

Miljøgifter kjenner ingen landegrenser

Kilde: MD

3

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

Miljøgifter:

- På lik linje med klimautfordringen, krever utfordringer knyttet til utslipp av miljøgifter internasjonalt samarbeid.
- Miljøgifter kjenner ingen landegrenser. De transporteres med luft- og havstrømmer. Vi vet at våre nordområder er en "utslagsvask" for miljøgifter.
- De transporteres også i produkter som fraktes over landegrensene.
- Miljøgifter hoper seg opp i næringskjeden og er giftige.
- Vi finner igjen stoffene i naturen og i maten vi spiser.
- De er en alvorlig trussel mot kommende generasjoners helse, mot miljøet og mattrygghet. Flere av miljøgiftene er skadelige for menneskers og dyrs forplantningsevne.

Miljøgifter i polarmåke

Foto: Norsk
polarinstitutt

4

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

Bildet:

- Død **polarmåke**. Undersøkelser viste at den hadde store konsentrasjoner av miljøgifter i seg. Den ligger i reiret sitt med ungen så vidt synlig til venstre i bildet.
- Det er ikke store utslipp i nærheten av nordområdene, likevel finner vi en rekke miljøgifter i dyr i disse områdene.
- Et annet eksempel er miljøgifter som er funnet i **gråspurv** : Forskning fra NTNU viser at spurven er full av den bromerte flammehemmeren deca-BDE som Norge forbød fra 2006.
- Miljøgiften kan være en viktig årsak til at spurvebestanden redusert med 15% de senere årene.

Miljøgifter overføres via morsmelk

5

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08 Foto: Olav Gunnar Ballo

- Miljøgiftene er lite nedbrytbare og hoper seg opp i naturen **og i menneskekroppen**. Eks. kvikksølv, PCB, krom og bly.
- Utslipp av miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige kjemikalier, kan ha en rekke uopprettelige, langsiktige virkninger - fremkalle allergi/kreft eller være giftige.
- I dag blir barn født med flere hundre menneskeskapte stoffer i blodet som de får overført fra moren under svangerskapet. Barna blir via morsmelk utsatt for ytterligere eksponering av miljøgifter.
- Det er vanligvis ingen umiddelbar risiko å ha disse stoffene i kroppen. Morsmelk er på mange måter sunt. Barnas fremtidige muligheter til livsutfoldelse kan likevel reduseres på grunn av miljøgiftene.
- For eksempel er det dokumentert en klar sammenheng mellom barns eksponering for høye nivåer av kvikksølv og bly og deres intellektuelle kapasitet og læringsevne.

Sammen for et giftfritt miljø
- forutsetninger for en tryggere framtid

Kilde: MD

6

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

- Regjeringen jobber hardt for å redusere utslipp av miljøgifter.
- Stortingsmelding om miljøgifter: Sammen for et giftfritt miljø - forutsetninger for en tryggere framtid (St.meld. nr. 14, 2006–2007)
- Norsk politikk overfor miljøgifter er egentlig veldig enkel og rett på sak. Vi ønsker å stanse utslippet av miljøgifter, både nasjonalt og internasjonalt.
- Vårt mål er at alle utslipp skal stanses innen 2020. Der det ikke er mulig å stanse utslippene helt, skal det gjøres så langt det er mulig.

Internasjonale utfordringer

7

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

Foto: Marianne Gjerv

- Som vi har sett kjenner ikke miljøgiftene landegrenser
- Norge skal derfor være en aktiv pådriver for å redusere de **globale utslippene** av miljøgifter.
- Stockholm-konvensjonen** setter forbud mot tolv av de farligste organiske miljøgiftene.
- Norge har nylig foreslått at den bromerte flammehemmeren HBCDD blir tatt inn på listen over forbudte stoffer.
- Tungmetallet **kvikksølv** er en av de virkelig store gjenstående utfordringene når på miljøgiftsområdet, og omfattes ikke av Stockholm-konvensjonen.
- Her er det behov for en ny avtale, og Norge jobber derfor aktivt for å få regulert kvikksølv internasjonalt.
- Vi har stort sett felles regelverk med **EU** på kjemikalieområdet.
- 30 mai i år trådte det nye **REACH**-regelverket i kraft i Norge. Regelverket pålegger næringslivet å dokumentere at kjemiske produkter som anvendes er trygge for helse og miljø.
- Med REACH vil industrien få bevisbyrden for å vise at produktene er trygge.
- Norge vil bruke de mulighetene som dette regelverket åpner for til å oppnå et høyt beskyttelsesnivå for helse og miljø.

Nasjonale reguleringer

8

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

Kilde: SFT

- Norge ønsker også å gå foran og vise vei på miljøgiftsområdet gjennom **nasjonale reguleringer**
- Fra 2008 er det innført et nasjonalt forbud mot kvikksølv i produkter (bildet viser en kvikksølv-ampull)
- Forbudet mot den brommerte flammehemmeren deka-BDE ble i tillegg utvidet i 2008.
- Forbudet omfatter deka-BDE i nye varer som for eksempel tekstiler og kabler.
- Norge har siden 1. juli 2006 hatt forbud mot deka-BDE i ee-produkter.
- Samtidig som Norge utvidet sitt forbud mot deka-BDE, ble det avsagt en viktig dom i EF-domstolen. Den innebar at deka-BDE også ble forbudt i ee-produkter i EU.

Forbud mot miljøgifter i forbrukerprodukter

9

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

Foto: SFT

- Det er foreslått et bredt forbud mot miljøgifter i forbrukerprodukter. Forslaget har fått stor oppmerksomhet, både positivt og negativ.

- Forslaget fra SFT omfatter nå 10 miljøgifter. Dette er 10 spesielt helse- og miljøfarlige stoffer.

- Disse 10 er:

Bly,

kadmium,

arsen,

bisfenol A,

muskxylen,

triklosan,

den bromerte flammehemmeren HBCDD,

PFOA - en perflourert forbindelse,

pentaklorfenol og

mellomkjedete klorparafiner (MCCP).

Nytt regelverk får konsekvenser for hvilke produkter som kan selges i Norge

- Det nye regelverket vil få konsekvenser for hvilke produkter som kan selges i Norge.
- I utforming av forslaget har SFT lagt vekt på internasjonale bransjestandarder. Konsekvensutredningen viser at det er fullt mulig å oppfylle kravene.
- Vi ønsker å beholde de beste produktene på markedet.
- Eksempler på forbrukerprodukter som kan inneholde slike stoffer, og som omfattes av forslaget, er elektriske og elektroniske produkter, maling, lim og lakk, tekstiler og ulike plastprodukter.

Gjenvinning av EE-avfall sparer miljøet

11

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08 Kilde: SFT

- Ved å redusere mengden miljøgifter i produkter reduserer man også mengden farlig avfall.
- En del kjemikalier må imidlertid til for å at et elektronisk produkt skal virke.
- Det er derfor svært viktig å få samlet inn og forsvarlig behandlet dette avfallet.
- Her har vi i Norge gjennom **returordningen for ee-avfall** fått en på plass en veldig god ordning. Norge var det første landet som etablerte en slik ordning.
- Over 3500 tonn farlige stoffer som inneholdt bl.a. KFK-gasser, PCB, brommerte flammehemmere, kvikksølv og asbest, ble demontert og sikret forsvarlig behandling fra avfallet som Elretur samlet inn i fjor.
- Dette er miljøgifter som ellers kunne kommet ut i naturen og skadet både mennesker og dyr.
- Elreturs innsamling og behandling er veldig viktig og veldig bra!

Opp mot 90 % av innsamlet EE-avfall
blir gjenvunnet

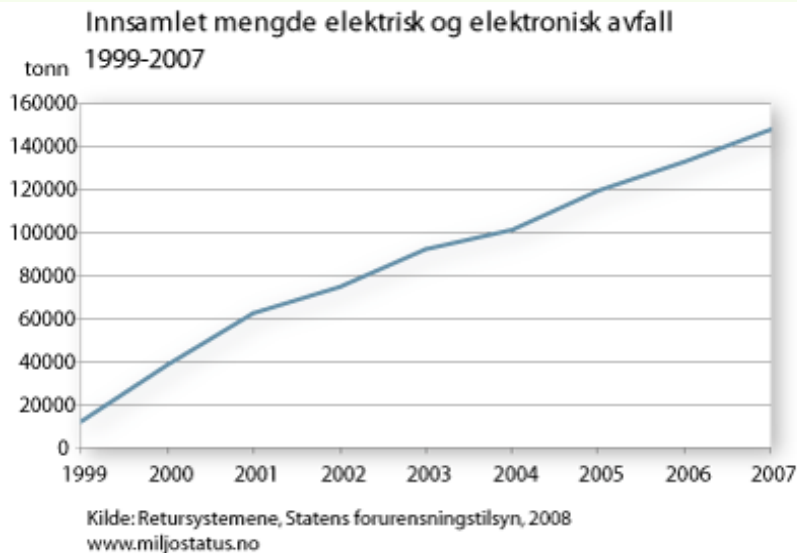
Foto: SFT

12

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

- **Gjenvinning av EE-avfall** sparer også miljøet for store belastninger knyttet til uttak og produksjon av nye råvarer.
- Å gjenvinne aluminium krever bare mellom fem og ti prosent av den energien som er nødvendig for å utvinne og produsere nytt aluminium – gjenvinning et godt klimatiltak.
- Både jern, kobber, messing, plast og glass gjenvinnes og brukes i nye produkter.
- Av de ca 147 000 tonn ee-avfall som totalt ble samlet inn i 2007 ble opp mot 90 % gjenvunnet.

Jevn økning i innsamling av EE-avfall

13

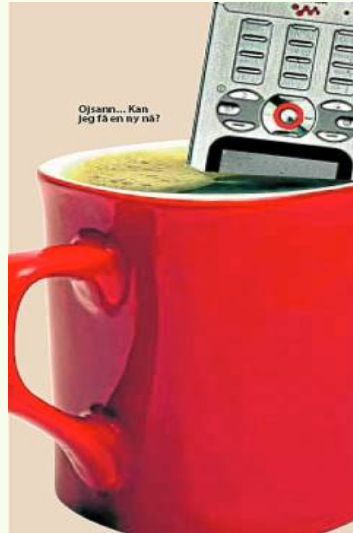
Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

2007 ble igjen et **rekordår for innsamlet mengde ee-avfall**.

- I 2007 ble det samlet inn 147 477 tonn EE-avfall. Det er en økning på 11 % fra 2006.
- Det er imidlertid fortsatt et problem å få samlet inn de små elektriske og elektroniske produktene.
- Avgjørende for å få samlet inn disse produktene er at den enkelte er klar over at disse skal og kan leveres gratis til forhandlere av slike varer.
- Det gjennomføres derfor i disse dager en landsdekkende kontrollaksjon med flere hundre ee-forhandlere (ble lansert av statsråden).
- Formålet er å sjekke at disse informerer godt om muligheten for å levere ee-avfall i butikken og at de har et system for å håndtere ee-avfallet som leveres inn.
- Så langt viser resultatene fra kontrollen at det synes mot dette blant en flere forhandlere. Her har vi mer og hente!

Behov for å redusere avfallsmengden

- "Ojsann...kan jeg få en ny nå?"
- Bidrar denne reklamen til avfallsreduksjon?
- Mye å hente på å stimulere til gjenbruk

Annonse fra Aftenposten

Bilde: denne reklamen for mobiltelefoner stimulerer ikke til avfallsreduksjon

Det er mye å hente på å stimulere til gjenbruk.

Hver familie bruker rundt 35 000 kr årlig på ee-artikler og man skifter ut med høyere frekvens enn før. (**merk:** trolig påvirket av finansuroen)

Elreturs kjøp av aksjemajoriteten i "Alternativ data" er et godt tiltak.

Jeg er overbevist om at man ved å legge bedre til rette for gjenbruk, også vil få økt gjenbruk.

Et annet eksempel er opprettelsen av en egen "byttebod" på 200 m² på et avfallsanlegg utenfor Stavanger.

Regjeringen planlegger å styrke innsatsen på dette området i årene som kommer.

Med de gode resultatene ee-bransjen har vist på innsamling og behandling, tror jeg dere kan være en viktig bidragsyter også til arbeidet med avfallsreduksjon.

Eksport av ee-avfall

15

Miljøverndepartementet, Elektronikkbransjetinget 16.10.08

- Kan ikke snakke om elektrisk og elektronisk utstyr, uten å nevne problemstillinger knyttet til eksport av ee-avfall.
- En del datamaskiner og mobiltelefoner vi ikke lenger vil ha, kan ha stor bruksverdi i andre land. Det er imidlertid et kjent problem at gamle datamaskiner og lignende dumpes i fattige land uten at disse har mulighet til å behandle dette på en forsvarlig måte.
- Ca 500.000 datamaskiner kommer hver måned til Lagos i Nigeria. De fleste av disse er ubrukelige. Komponentene blir skilt fra hverandre under miljø- og helsefarlige forhold og solgt videre, men forårsaker også betydelige mengder avfall.
- De som ønsker å eksportere brukte gjenstander til utlandet, må kritisk vurdere dette. Hvis gjenstandene regnes som avfall, er norsk og europeisk regelverk svært strengt.
- vurdering av om en gjenstand er avfall eller ikke: hvorvidt den er skadet, utilstrekkelig emballert, bærer preg av sterk slitasje, inneholder farlige komponenter og hvorvidt det er et fungerende marked for denne typen produkter i mottaker landet.
- Bærende prinsipp: man skal ikke eksportere sine egne miljøproblemer til andre!

Vi har alt vi
trenger, kanskje
med unntak av
politisk vilje...

...men politisk
vilje er en
fornybar ressurs.

Al Gore,
Nobelprisvinner

